

Petar Iljič Čajkovski - život i djela

Petričević, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:603704>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**KATARINA PETRIČEVIĆ
ZAVRŠNI RAD**

**PETAR ILJIČ ČAJKOVSKI – ŽIVOT I
DJELA**

Petrinja, rujan 2016.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)**

PREDMET: Glazbena kultura

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Katarina Petričević

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Petar Iljič Čajkovski – život i djela

MENTOR: prof. dr. sc. Katarina Koprek

Petrinja, rujan 2016.

SADRŽAJ

Sažetak.....	1
Summary.....	2
UVOD.....	3
1.GLAZBENA KULTURA EUROPE U 19. STOLJEĆU.....	4
1.1. Demokratizacija glazbe.....	4
1.2. Romantizam.....	5
1.2.1. Lik romantičara.....	6
1.2.2. Romantizam u glazbi.....	6
1.3. Nacionalne škole.....	8
2.GLAZBENA KULTURA RUSIJE U 19. STOLJEĆU.....	8
2.1. Prva polovica 19. stoljeća.....	8
2.2. Druga polovica 19. stoljeća – procvat ruske kulture.....	9
3.ŽIVOT PETRA ILJIČA ČAJKOVSKOG.....	10
3.1. Djetinjstvo i školovanje.....	10
3.2. Posao i brak.....	10
4.DJELA PETRA ILJIČA ČAJKOVSKOG.....	13
4.1. Instrumentalna glazba.....	13
4.1.1. Simfonije i programno-simfonijski radovi.....	13
4.1.2. Koncertna glazba.....	16
4.1.3. Komorna glazba i glazba za klavir.....	16
4.2. Vokalno-instrumentalna glazba.....	17
4.2.1. Popijevke.....	17
4.2.2. Opera.....	18
4.2.3. Balet.....	20
ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA.....	24
ŽIVOTOPIS.....	25
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	26

Sažetak

Europska umjetnost u 19. stoljeću ulazi u novo razdoblje, razdoblje romantizma. Umjetnici na svim područjima stvaraju kroz novi pogled na svijet. Svijet u kojem više ne vlada um, već osjećaji, a umjetnici, osobito glazbenici pronalaze nove načine izražavanja. Na europsku glazbenu umjetnost, osim romantizma, velik utjecaj imali su demokratizacija glazbe i otvaranje „nacionalnih škola“. Romantizam je i razdoblje probuđenog rodoljublja, zanimanja za povijest vlastite domovine, njezine umjetnosti i njezine tradicije i folkloru u cijeloj Europi. Ovo stoljeće u Rusiji je popraćeno velikim društvenim promjenama. Pojavlju se umjetnici koji svojim djelima obogaćuju rusku kulturu. Od književnika su to Mihail Ljermontov i Aleksandar Sergejevič Puškin, čija djela su bila podloga mnogih ruskih skladatelja. Među njima je i Petar Iljič Čajkovski, romantičarski skladatelj koji svojim pogledom na svijet utječe i na rusku, ali i europsku kulturu 19. stoljeća. Za razliku od svojih suvremenika, koji su inspiraciju crpili iz folkloru, Čajkovski ju pronalazi u djelima poznatih svjetskih i ruskih književnika, a u svoja djela unosi i prirodne ljepote drugih Europskih zemalja, koje je upoznao na svojim brojnim putovanjima. Bogat doprinos ostavio je na različitim glazbenim područjima: simfonije, opere, baleti... Njegova djela i danas su na repertoarima svjetskih kazališta, a njegove simfonije i koncerte rado izvode različiti orkestri.

Ključne riječi: Romantizam, Rusija, Petar Iljič Čajkovski

Summary

In the 19th century European art entered a new era, the era of romanticism. Artists from all areas of art were creating art with a new view on the world. A world in which feelings ruled in place of the mind and artists, especially musicians were finding a new mode of expression. Romanticism as well as democratization of music and the opening of „national schools“ had an effect on european music. Throughout Europe, romanticism was also a period of patriotism and greater interest in national history, national art, tradition and folklore. In Russia this century was accompanied by social changes on a large scale. Russian culture was enriched by many artists. One of them is Pyotr Ilyich Tchaikovsky, composer in romanticism, who had an effect on the entire Russian as well as European culture in 19th century. Unlike his contemporaries, who were inspired by folklore, he was inspired by the work of Russian and international literaries, moreover in his work he also included natural beauties of other European countries which he visited during his numerous travels. He left a significant contribution in different musical fields: symphonies, opera, ballets... Today his works are on the repertoire in theaters all over the world and his symphonies and concerts are played by many orchestras.

Key words: Romanticism, Russia, Pyotr Ilyich Tchaikovsky

UVOD

U ovom radu opisati će se glazbena kultura Europe u 19. stoljeću te njezin utjecaj na umjetničko stvaralaštvo, osobito glazbu, u Rusiji. U ovom iznimno kulturno bogatom razdoblju za Europu i Rusiju pojavila su se brojna velika imena u glazbenoj umjetnosti. Carl Maria von Weber, Robert Schumann, Fredric Chopin, Franz List, Giussepe Verdi, Richard Wagner, Mihail Ivanovič Glinka, Aleksandar Borodin, Modest Musorgski, Nikolaj Rimski-Korsakov, Petar Iljič Čajkovski, Franz Schubert i Bedrich Smetana samo su neki od brojnih romantičara 19. stoljeća. Oni su svojim djelima u kojima su naglašavali individualizam, ljepotu narodne umjetnosti, raznolikost i ljepotu prirode, prikazali jedan drugačiji pogled na svijet, drugačiji od onog racionalističkog iz 18. stoljeća. Posebno će biti istaknut jedan od ovih velikih imena, Petar Iljič Čajkovski, koji je svojim pogledom na svijet utjecao na cijelu Rusiju, ali i Europu. Povremeno je kao umjetnik bio neshvaćen, no njegova djela danas su prepoznata i od iznimne su vrijednosti, a žive u brojnim svjetskim kazalištima i pozornicama.

Završni rad se sastoji od četiri poglavlja. U prvom poglavlju donosimo kratki osvrt na umjetnost, osobito glazbenu, u Europi u 19. stoljeću, te iznosimo glavne značajke romantizma. Drugo poglavlje govori o glazbenoj kulturi u Rusiji u 19. stoljeću i značajnijim skladateljima toga razdoblja. Treće poglavlje govori o životu Petra Iljiča Čajkovskog, njegovom odrastanju, školovanju i braku. U četvrtom poglavlju iznosimo najznačajnija djela Čajkovskoga na različitim područjima glazbe.

1. GLAZBENA KULTURA EUROPE U 19. STOLJEĆU

U europskoj kulturi, 19. stoljeće je doba velikog stvaralačkog bogatstva. Književnost, likovna kultura, glazba i filozofija pronalaze nove načine izražavanja kroz veliki intenzitet u objavljivanju misli i osjećaja. Osim navedenih područja, značajni napredci se pojavljuju u znanosti, tehnici, ekonomiji, ali i u socijalnim odnosima i politici. Veliki utjecaj na stvaralaštvo 19. stoljeća imali su glavni društveni faktori toga vremena: feudalizam na izdisaju, građanski stalež i radnička klasa. Devetnaesto stoljeće se smatra jednim od najplodnijih razdoblja u glazbenoj povijesti jer je stvorilo velika djela na svim glazbenim područjima: opera, simfonijska, komorna i koncertna glazba, glazba za klavir i vokalna glazba. Mnogo je skladatelja iz tog razdoblja čija glazbena djela i danas žive: Ludwig van Beethoven, Franz Schubert, Carl Maria von Weber, Robert Schumann, Gioachino Rossini, Franz Liszt, Richard Wagner, Giuseppe Verdi, Frederic Chopin, Mihail Glinka, Petar Iljič Čajkovski, Aleksandar Borodin i dr.

Na bogato stvaralaštvo 19. stoljeća utjecali su različiti elementi, a najviše demokratizacija europske glazbe, romantizam i tzv. „nacionalne škole“. (Andreis, 1976, str. 145-146)

1.1. Demokratizacija glazbe

Glavni izvor demokratizacije glazbe, odnosno sve užeg dodira između širih slojeva i glazbene umjetnosti je francuska revolucija, čije su ideje prelazile francuske granice. Pokreti za nacionalnu nezavisnost, potrebe za oslobođenjem od feudalnih spona i težnja za osamostaljenjem na kulturnom području javljali su se u svim europskim narodima. Sve je to doprinijelo spoznaji da je umjetnost zajedničko dobro, svakome dostupno, pa se krug ljubitelja glazbe u građanskoj sredini proširuje te se pojavljuju brojna glazbena udruženja, a skladatelji se oslobađaju tradicionalne veze s feudalnim središtima te počinju živjeti nezavisno, slijedeći svoje stvaralačke porive. No, možemo pronaći i negativnu stranu demokratizacije glazbe:

„Razvitak koncertne djelatnosti u kojoj su pojedini umjetnici izvodili djela drugih skladatelja a ne više svoja vlastita, jer sami nisu skladali, imao je za posljedicu pojavu instrumentalnog virtuozu-solista koji je u svojim nastupima svirao prvenstveno djela bravuroznog karaktera. U nemogućnosti da se nametne publici snagom vlastitih djela, želio joj je imponirati golim tehničkim znanjem, briljantnošću za kojom je često zjapila samo praznina nezadovoljene taštine.“

(Andreis, 1976, str. 146)

Glazbenici romantičari su svojim djelima ustajali protiv ovakvog stila smatrajući da on kvari ukus publike. Nastojali su slušateljima otvoriti oči i upoznati ga s ljepotom prave, istinske umjetnosti. (Andreis, 1976, str. 146)

1.2. Romantizam

Drugi element koji je utjecao na europsku glazbu u 19. stoljeću je pojava romantizma, odnosno jednog pogleda na život koji je utjecao na sva područja duhovnog stvaralaštva u ovom stoljeću. Tako se npr. u glazbi nastoje iznijeti dojmovi o zbivanjima u pjesničkom djelu, povijesti, prirodi ili na slikarskom platnu. Sintetički karakter jedna je od glavnih crta romantičkog stvaranja, jer je romantizam posvuda jednak i teži za stapanjem elemenata različitih umjetnosti. No, u romantizmu ima i proturječja jer zastupa protudemokratske i progresivne tendencije u kojima se zastupnici kasnog romantizma često približavaju realističkim obilježjima. U romantizmu postoji naglašena suprotnost s racionalizmom i temeljnim smjericama 18. stoljeća, koje je bilo stoljeće racionalizma, velikih mislilaca, doba prosvjedenosti. Um se smatrao vrhovnim sudcem koji razlučuje dobro i zlo, lijepo i ružno i sprječava neumjerenost, pa se potkraj stoljeća javljaju neka od najboljih djela Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta. No, već početkom 19. stoljeća vidimo drugačiju sliku: tamo gdje je vladao razum, sada vladaju osjećaji, strast i neobuzdanost mašte. Književno i umjetničko stvaranje postaje subjektivno, lirski ugođeno i individualizirano, a umjetnička i književna djela dobivaju autobiografske elemente. Romantizam je imao i preteče u 18. stoljeću, u književnosti, iako je to bilo izrazito

racionalističko doba. Jean-Jacques Rousseau ističe snagu osjećaja, pojedinca i prirode, a u njemačkom književnom pravcu „Sturm und Drang“ također se očituju romantički elementi, primjerice u djelu Johanna Wolfganga Goethea, „Patnje mladog Werthera“. (Andreis, 1976, str. 146-147)

1.2.1. Lik romantičara

Djela su prožeta pesimizmom, a umjetnik je nezadovoljnik razočaran životom koji često ulazi u sukob s vlastitom okolinom koja ga sili na povlačenje i osamljenost. Romantičar bježi od stvarnosti u svoj svijet, mrzi poredak koji ga okružuje, osuđuje malograđansku ograničenost i filistarstvo te traži druge putove u izživljavanju svoje mašte. Najviše ga privlači mistična prošlost srednjeg vijeka, balade, legende, osamljeni dvorci i junaci te fantastični elementi – narodne legende i mitski elementi koji jednako nadahnjuju književnike, slikare i skladatelje. Priroda je romantičarevo utočište, pa tako često odlazi u daleke, egzotične krajeve te upoznaje drugačije ljude i običaje te tako dopire do sela, odnosno folkloru i narodne umjetnosti. Romantičari su često bili pasivni i kretali se samo u svijetu svoje mašte, te nisu ni pomišljali pobuniti se protiv društvenog poretka i onoga što ih je natjeralo na povlačenje i osamu. Postoji i progresivni romantizam, koji idealizira prošlost, ali i razmišlja o neskladu između stvarnosti i maštanja. U takvim djelima romantičari protestiraju i upozoravaju na bolna mjesta u društvenim odnosima i na pogubnost socijalnih razlika. Ovi elementi kritike i pobune zamjećuju se kod mnogih književnika: Gordona Byrona, Percya Shelleya i Heinricha Heinea, ali i kod skladatelja: Roberta Schumanna, Franza Liszta i Richarda Wagnera. Osim navedenog, romantizam je vrijeme u kojem se probudilo rodoljublje, zanimanje za povijest vlastite domovine i za razvoj njezine umjetnosti.

(Andreis, 1976, str. 147-149)

1.2.2. Romantizam u glazbi

Prednost se davala instrumentalnoj glazbi jer smatraju da ona posjeduje snagu komunikativnosti i omogućuje slušatelju da zaboravi stvarnost i ono čime je opterećen

te da ispuni čežnju ljudske duše – dohvatiti nedokučivo. Romantički filozof i analitičar glazbe Arthur Schopenhauer također smatra da je jedino instrumentalna glazba čista i da ju ne treba zamutiti s drugim oblicima ekspresije koji joj ne pripadaju.

„Iz Schopenhauerova središnjeg djela „Svijet kao volja i predstava“: „Ako se previše inzistira na tomu da glazbu treba prilagoditi riječima, ona se tada trudi govoriti jezikom koji nije njezin“. No te Schopenhaurove riječi ne treba uzeti doslovno. Sami su ih romantičarski skladatelji demantirali jer su svojim vokalnim djelima većeg i, osobito manjeg opsega pokazali koliko glazba u spoju s tekstom pridonosi neposrednijem, dubljem dodiru s riječju, kolik je ton kadar da potencira, naglasi, otkrije smisao i suštinu riječi i njenog djelovanja.“

(Andreis, 1976, str. 150)

Skladatelji romantizma u glazbu su uveli kult male forme, koja predstavlja prelazak iz jedne emotivne krajnosti u drugu, ali opet ustupa mjesto pesimizmu i pasivnosti, a najčešće to prikazuju kroz klavirske minijature i solo - pjesme. Ono što najviše razlikuje glazbu 19. stoljeća od glazbe 18. stoljeća jest traženje novih oblika izražavanja. Skladatelji u romantizmu ne odbacuju klasične instrumentalne oblike, već izgrađuju tip programnoga orkestralnog djela, koji će se konkretizirati u obliku orkestralne simfonijske pjesme. Razdoblje romantizma je doba velikog obogaćenja jer su skladatelji morali pronalaziti nove načine izražavanja ako su željeli izraziti nešto novo u svojim osjećajima i težnjama. Melodija postaje slobodnija te dobiva šire obrise, a harmonija se obogaćuje češćom uporabom alteriranih suzvuka i slobodom u moduliranju. U instrumentiranju započinje neobično grupiranje instrumenata te dodavanje novih, rijetko upotrebljavanih instrumenata. Tako se u ovom razdoblju pojavljuju i novi tipovi opere: herojsko - legendarni tip opere, koji ima podlogu u narodnooslobodilačkim idejama toga stoljeća, fantastičan tip opere, koji potječe iz folklora i legendi, a u trećem tipu opere stavlja se naglasak na lirske elemente, eventualno i fantastične elemente. U ovom razdoblju dogodila se i velika operna reforma, koju je pokrenuo Richard Wagner tako što je iz temelja izmijenio odnos tona i riječi, liberista i skladatelja te sadržajne operne građe i glazbe. (Andreis, 1976, str. 149-152)

1.3. Nacionalne škole

Treći element koji utječe na glazbu 19. stoljeća je djelovanje tzv. „nacionalnih škola“. Mihail Glinka je zaslužan za nezavisnost ruske glazbe, a Modest Musorgski, Aleksandar Borodin i Petar Iljič Čajkovski postaju ruski klasici, dok su to u češkoj Bedrich Smetana i Antonin Dvorak, a u Poljskoj Frederic Chopin. Kod Hrvata, ovo je razbolje „ilirskog preporoda“, a buđenje nacionalnih stvaralačkih snaga se pojavljuje i kod ostalih slavenskih naroda. Svoju glazbenu kulturu počele su izgrađivati i Norveška, Španjolska i Mađarska, ponajprije na srodnoj osnovi. Skladatelji svojim djelima prikazuju narodne legende i događaje, ali i ugođaje iz prirode. Možemo zaključiti da je 19.stoljeće važno i bogato razdoblje na svim umjetničkim područjima, pa tako i za glazbu. (Andreis, 1976, str. 153)

„Skladatelji svih tih naroda unose u europsku glazbu dotad nepoznatu ljepotu melodije, neobičnost intervala i harmonija, osebnost ritmova i svježinu kolorita; boja, taj nadasve značajan element folklor, utječe na pronalaženje nove tonske obojenosti, koju umjetnici vabe iz bogatih orkestralnih sastava, osobito onda kad svojim djelima prikazuju likove i događaje iz legende i narodne povijesti ili ugođaje iz prirode i narodnog života.“

(Andreis, 1976, str.153)

2. GLAZBENA KULTURA RUSIJE U 19. STOLJEĆU

2.1. Prva polovica 19. stoljeća

U Rusiji je, kao i u ostatku Europe, ovo razdoblje, osobito prva polovica 19. stoljeća, popraćeno revolucijama i različitim revolucionarnim idejama, borbom za narodnu slobodu i za uspostavljanje pravednijeg društvenog poretka. Napoleonov slom Rusiji donosi samopouzdanje i samosvijest. Tako Ruski umjetnici prestaju oponašati zapadnoeuropsku kulturu i grade svoju vlastitu na djelima Aleksandra Sergejeviča Puškina, Mihaila Ljermontova, Nikolaja Vasiljeviča Gogolja i Mihaila Glinke. Rusija je u ovom razdoblju postala faktor koji utječe na ravnotežu stvaralačkih sila u Europi. Ruski književnici ruše klasicističke tradicije, a pokazuju sve veće zanimanje za narod i

za daleke krajeve, osobito ruski istok. Narodna pjesma se počela sve više obogaćivati i razvijati te nastaju brojne „vojničke pjesme“, koje su inspirirane Napoleonovim porazom. Tako je u ovom razdoblju tiskano mnogo zbornika ruskih narodnih pjesama. Posebnu pozornost romantičkog svijeta privlačili su Romi, koji su na njima svojstven, poseban način, interpretirali narodne popijevke. Forma koju umjetnici najčešće koriste je lirsko-sentimentalna solo - pjesma, koja se izvodila u salonima imućnika, a kojoj je pratnja najčešće bila gitara ili glasovir. Najpoznatiji predstavnici ruske solo-pjesme u prvoj polovici 19. stoljeća su Aleksandar Aljabjev, Aleksandar Varlamov i Aleksandar Gurilev. Kazalište je u ovom razdoblju i dalje u središtu pozornosti građanskih krugova i ono vrši velik socijalni utjecaj. U prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, francuska opera polako počinje zamjenjivati talijansku operu, no slomom Napoleona, francuski umjetnici počinju napuštati Sankt Peterburg. U promicanju glazbene umjetnosti, važnu ulogu imali su javni koncerti koje je organiziralo „Petrogradsko filharmonijsko društvo“, (Petrograd- danas Sankt Peterburg) osnovano 1802. Ono je imalo za zadaću upoznati rusko građanstvo s velikim djelima oratorijskog karaktera. Tako je 1824. godine Beethovenova „Missa solemis“, prvi put potpuno izvedena u cijeloj Europi. (Andreis, 1976, str. 355-356)

2.2. Druga polovica 19. stoljeća – procvat ruske kulture

U drugoj polovici 19. stoljeća, ruska kultura doživljava do tada neviđen procvat. Zakon o oslobađanju robova (1861) označio je početak novog razdoblja za Rusiju. U Sankt Peterburgu se 1859. osniva „Rusko glazbeno društvo“, a godinu poslije i u Moskvi. Glavni cilj društva je bio je popularizacija vrijednih glazbenih djela, gdje se posebno istaknuo skladatelj i pijanist Anton Rubinstein, koji 1862. otvara konzervatorij u Sankt Peterburgu. Na čelu s Nikolajen Rubinsteinom, bratom Antona Rubinsteina, 1866. godine otvara se i moskovski konzervatorij. Među glazbenicima su se u ovom razdoblju počela stvarati podijeljena mišljenja, pa su se tako formirale dvije skupine, koje su imale različito mišljenje o tome kako treba usmjeriti rusku glazbu. Anton Rubinstein i „Rusko glazbeno društvo“ bili su predstavnici struje koja je smatrala da ruski glazbenici trebaju ovladati baštinom zapadne Europe kako bi mogli postići umjetničku samostalnost. Drugu struju su predstavljali Balarkiev, Cui, Musorgski,

Rimski-Korsakov i Borodin, u inozemstvu poznatiji kao „Petorica“. Oni su naglašavali vrijednost narodne glazbene umjetnosti, ruske prošlosti, ljepote legendi i likova iz nje. No uskoro slabi i zategnutost odnosa između ova dva smjera, ali i monolitnost „Petorice“. U drugoj polovici 19. stoljeća, ruska opera također doživljava procvat. Operni pjevači svladavaju i pjevačke i glumačke sposobnosti, te postaju popularni i izvan Rusije. Domaće operno kazalište u Sankt Peterburgu postaje sve popularnije, što rezultira raspuštanjem talijanske opere u tome gradu. Osim već spomenutih skladatelja, u ovom razdoblju posebno su se istaknuli još G.A. Laroche, glazbeni pisac, Aleksandar Serov i Petar Iljič Čajkovski. (Andreis, 1976, str. 573-576)

3. ŽIVOT PETRA ILJIČA ČAJKOVSKOG

3.1. Djetinjstvo i školovanje

Petar Iljič Čajkovski rođen je 7. svibnja 1840. godine na Uralu, u mjestu Votkinsk. Bio je drugo od šestero djece Ilje Petroviča Čajkovskog i Aleksandre Andrejevne. Već u djetinjstvu pokazao je veliku glazbenu nadarenost, pa je brzo nadmašio učiteljicu koja ga je podučavala svirati glasovir. Kada mu je bilo osam godina s obitelji se preselio u Sankt Peterburg, gdje su ga upisali u školu Schmelling, no onda je bio vrlo nesretan. Morao je prekinuti i školi i učenje glasovira na šest mjeseci jer je obolio od dječjih kozica. Nakon bolesti, cijela obitelj seli se u Alpajevsk, no majka ga ubrzo opet šalje u Sankt Peterburg kako bi se pripremio za Pravni fakultet. Godine 1852. cijela obitelj opet mu se pridružila u Sankt Peterburgu. Majka, s kojom je bio veoma povezan, umrla je od kolere 1854. godine, što ga je slomilo, ali utjehu je pronašao u glazbi. Diplomirao je na pravu 1859. godine.¹

3.2. Posao i brak

Školu je završio u Sankt Peterburgu, a odmah nakon škole stupio je u službu ministarstva pravde, a uz to se još bavio i glazbom. Nekoliko godina kasnije, odlučuje

---

¹ (<http://www.hnk.hr/biografije/petar-iljic-cajkovski/>, stranica posjećena 15.08.2016.)

se potpuno posvetiti glazbi, pa se upisuje u konzervatorij u Sankt Peterburgu, 1862. godine, iste godine kada je i otvoren. Bio je među prvim absolventima studija, kojega je završio 1865. godine. Na poziv N. Rubinsteina počinje predavati teoriju glazbe u Moskvi, na tamošnjem ogranku „Ruskog glazbenog društva“. Proviđi deset godina života u Moskvi, središtu ruskog kulturnog života, no opet često posjećuje Sankt Peterburg, gdje se sastaje i s članovima „Petorice“. Posebno cijeni Balarkieva, jednog od članova „Petorice“ i koristi se njegovim savjetima. U Moskvi je radio i kao glazbeni pisac i kritičar, no često se osjećao usamljeno. Nije nalazio prijatelje s kojima bi se mogao dublje povezati. Žudio je za stvaranjem umjetnosti, no ubrzo je uvidio da ga njegov pedagoški rad i pripreme koje su potrebne za njega, kočje u težnji za stvaranjem. (Andreis, 1976, str. 620-621)

Godine 1877. oženio se Antoniom Ivanovnom Miljukovom, studenticom moskovskog Konzervatorija koja se divila njegovoj glazbi i poslala mu ljubavno pismo. Nepromišljeno ju je zaprosio, premda je rekao da ju nikada neće moći voljeti. Rastali su se četiri godine poslije, nakon čega je doživio duševni slom i pokušao napraviti samoubojstvo.²

Imao je veliku potrebu za slobodom i želio se oslobiti škole, žene i društvene sredine, u čemu je i uspio. Nakon ove duševne krize koju je prolazio, započeo je različita i daleka putovanja. Posjećivao je Italiju, Španjolsku i Švicarsku, a ljeto je provodio na sestrinom imanju u Kamenki. Sve njegove troškove je pokrivala Nadežda von Meck, imućna ljubiteljica umjetnosti, pogotovo glazbe. Iako nikada nisu razgovarali, dopisivali su se i tako je ona shvatila njegovu potrebu za slobodom. Njihova duhovna veza bila mu je moralna potpora, a njihova pisma bila su dragocjena jer su ključna za upoznavanje Čajkovskoga kao čovjeka i umjetnika. Godine 1885. odlučuje se nastaniti u blizini mjesta Klin, a danas je njegov dom pretvoren u muzej posvećen njemu. Nakon godina putovanja, dolazi i do promjene u njegovom temperamentu. Do tada povučen skladatelj za kojega se već pročulo i izvan granica Rusije, počinje javno nastupati. Prvo kao dirigent svojih vlastitih djela. Nije nastupao samo u Rusiji, već i izvan nje. Započeo je turneje po Europi i Americi, a njegova umjetnička moć i svjetska priznanja dostizali su vrhunce. No njegov se život naglo

---

² (<http://www.hnk.hr/biografije/petar-iljic-cajkovski/>, stranica posjećena 15.08.2016.)

prekida. Preminuo je 6. studenoga 1893. godine jer je obolio od kolere, no neki povjesničari smatraju da nije bolovao od kolere, pa je razlog njegove smrti i danas nije potpuno razjašnjen. (Andreis, 1976, str. 621-623)

O njegovu životu snimljen je i film „Čajkovski“ iz 1969. kojeg je režirao Igor Talankin. Dobio je nominacije za „Oskara“ u kategoriji najboljeg stranog filma i „Zlatni globus“ za najbolji strani film.³

Slika 1. Petar Iljič Čajkovski⁴

---

³ (<http://kinotuskanac.hr/movie/cajkovski>, stranica posjećena 16.08.2016.)

⁴ (<http://www.hnk.hr/biografije/petar-iljic-cajkovski/>, stranica posjećena 30.08.2016.)

4. DJELA PETRA ILJIČA ČAJKOVSKOG

Neki povjesničari smatrali su Čajkovskoga čvrstim bedemom zapadnjaštva i glavom moskovske škole, što je netočno. Bio je drugačiji od „Petorice“ jer nije koristio elemente narodne mitologije i naglašavao kolorit snažno kao članovi „Petorice“ već je davao prednost apsolutnim oblicima glazbe, a ne programnim, no njegova je glazba kao i njihova, prožeta duhom ruske glazbe. Sam Čajkovski je riješio ovaj spor kada je rekao:

„Ruski elementi u mojoj glazbi, tj. harmonijski i melodijski postupci srodni onima iz narodnih pjesama, posljedica su okolnosti što sam odrastao u zabitnu kraju i već se od najranijeg djetinjstva napajao neobjašnjivom krasotom karakterističnih osobina ruske narodne glazbe, što strasno ljubim ruska obilježja ma gdje se pojavila, što sam jednom riječju Rus u najpunijem smislu te riječi.“

(Andreis, 1976, str. 620)

U veliku i bogatu umjetničku ostavštinu Čajkovskoga ubrajamo djela s mnogih glazbenih područja: opere, simfonije i simfonijski radovi programnog značaja, baleti, koncerti, klavirske i komorne skladbe, pjesme, suite, no ono što Čajkovskoga najpotpunije ocrta kao umjetnika su njegove simfonije. (Andreis, 1976, str. 619-623)

Kod Čajkovskoga se primjećuje mala spremnost na epsko prikazivanje u glazbi i rijetko se povodi apstraktnim idejama. Za razliku od Berlioza i Liszta, s kojima ga često uspoređuju, svojem glazbenom tekstu ne dodaje jezično tumačenje jer je to smatrao nametljivom komunikacijom s publikom. Povučeni i plahi po naravi, izbjegavao je takve oblike komunikacije, a pouzdao se u upućenost slušatelja kojemu će samo naslov biti dovoljan za praćenje postupaka kojima glazba slijedi fabulu književnog djela. (Žmegač, 2003, str.63)

4.1. Instrumentalna glazba

4.1.1. Simfonije i programno-simfonijski radovi

Napisao je šest simfonija u razdoblju od 1866. do 1893. godine. U njima se vidi njegovo postupno sazrijevanje i prijelaz iz ocrtavanja ugođaja iz prirode k napetoj i

intenzivnoj dramatici. Čajkovski kroz prve tri simfonije želi postići cjelovitost i jedinstvo simfonijskog djela. Prva simfonija u g-molu nosi naslov „Zimsko sanjarenje“, a u njoj i drugoj simfoniji nalazimo citate iz narodnog folklora. U trećoj simfoniji u D-duru, Čajkovski nastoji oblikovati umjetnički doživljaj u pristupačnim formama plesa (valcera i poloneza) i romace. Četvrta simfonija, u f molu, napisana je u razdoblju njegove velike duševne krize i to je prva od njegovih velikih simfonija u kojoj prikazuje čovjeka i sudbinu pred kojom nema spasa. Ovo djelo predstavlja i njegovo ozdravljenje jer nesretni pojedinac konačno nalazi utjehu u sredini koja ga okružuje- zalazi među narod i okrijepljuje ga njegova nepatvorenost i iskrenost. Čajkovski nije davao analize svojih djela, no iznimku je učinio kod četvrte simfonije, u pismu Nadeždi von Meck, kojoj je i posvetio simfoniju, pod natpisom „Mom najboljem prijatelju“. Svoju petu simfoniju, u e-molu, napisao je 1888. godine. Kako i u četvrtoj simfoniji, tako i u petoj prikazuje sudbinu koja progona čovjeka i kada najmanje na nju misli, ona ga pogađa. Posljedna, šesta simfonija, u h-molu je, kako i sam Čajkovski kaže, njegovo najiskrenije djelo u koje je izlio svu svoju dušu. Kroz to djelo otkriva se dramatičnost njegove životne borbe, čežnja za slobodom i mirom i duboka bol nad uzaludnim traženjem potpune sreće. (Andreis, 1976, str. 623-629)

Osim simfonija, za sobom je ostavio i nekoliko programno-simfonijskih radova u kojima se također očituje težnja za potpunom srećom, koja se pokazuje neostvarivom. Ideje za svoja orkestralna djela nalazio je kod poznatih svjetskih književnika, u njihovim djelima i likovima, što potvrđuju i sami nazivi tih djela. Inspiraciju je pronalazio kod Shakespearea, Byrona i Dantea, dok ostali njegovi suvremenici poticaje crpe iz folklora. Sama djela autor obilježava kao uvertire - fantazije, programne simfonije, simfonijske pjesme, a neke od njih su: „Romeo i Julija“ (1869), „Francesca de Rimini“ (1876), koje su jedne od njegovih najuspješnijih skladbi, te „Oluja“ (1873), „Manfred“ (1885) i „Hamlet“ (1888). (Andreis, 1976, str. 623-629)

„Romeo i Julija“, djelo je zbog kojega je postigao svoj prvi svjetski uspjeh. Prema statistikama, ovo je najčešće izvođena simfonijska skladba Čajkovskoga i jedna od omiljenijih kompozicija koncertnog repertoara u romantizmu. Iako su njegovi suvremenici naglašavali nacionalni kolorit, Čajkovski se na to nije osvrtao pa mu je

poticaj za glazbeno stvaralaštvo bilo Shakespeareovo djelo, čija se radnja odvija na talijanskom tlu.

„Glasoviti ljubavnici iz Verone mogli bi, sudimo li prema glazbi Čajkovskoga, mogli biti podrijetlom iz koje druge zemlje, a ako baš tragamo za određenim glazbenim podnebljem, sve upućuje na Rusiju, mnogo više nego na ikoju drugu zemlju. To vrijedi istaknuti, jer očigledno da skladatelj nije nimalo mario za glazbenim lokalnim koloritom, nego je pošao od načela univerzalnosti dramskih sukoba – a u primjeni toga načela nije ga smetao prizvuk domaće sredine.“

(Žmegač, 2003, str.65-66)

„Hamlet“ i „Oluja“ su također djela inspirirana Shakespearovim djelima u kojima je Čajkovski pokazao veliku zrelost u rješavanju svoje umjetničke zadaće. „Oluju“ je započeo posebno dojmljivo, dočarao je ugođaj mirnog gibanja valova prije oluje koristeći se proširenim sastavom standardnog orkestra. Svoju fantaziju je i završio mirno i tajanstveno, što inače nije tipično za komedije, ali je ovim postupkom dao natuknicu o svjetonazornom tumačenju. Građa ove melodije vremenski i stilski slična je glazbi „Romea i Julije“, ali i tematskoj građi prvoga klavirskog koncerta. Mladi Čajkovski se nakon pisanja „Oluje“ suočio s nerazumijevanjem svojih suvremenika zbog drastičnih prikaza društvenih pojava, a posebno je zanimljiva zgoda s Antonom Rubinsteinom.

„Anton Rubinstein, profesor Čajkovskoga na konzervatoriju i Sankt Petersburgu, bio je neugodno iznenađen kad mu je njegov učenik pokazao orkestralnu skladbu zasnovanu kao programna predigra suvremenoj ruskoj drami realističkog usmjerenja. Svijet romantičnih pustolovina i strasti činio se publici i kritičarima primjereno polazište za glazbena uzbuđenja. Ali suvremena realistička drama? I usto još drama koja prikazuje sukobe društvenih i individualnih moralnih vrijednosti u zajednici u kojoj strogi konzervatizam djeluje poput tlake.“

(Žmegač, 2003, str.64)

Djelo je ubrzo palo u zaborav, a sam skladatelj krenuo u drugom smjeru u svom glazbenom stvaralaštvu. (Žmegač, 2003, str.64-65)

„Manfred“ je djelo inspirirano istoimenom Byronovom dramskom poemom, koja je pak inspirirana Goetheovim „Faustom“. Premda „Manfred“ nije jedno od Byronovih najboljih djela, Čajkovskog je privukao motiv individualizma. Manfred kao

romantički egzistencijalist, ne nalazi pomoć u mitskim silama, a odbija i vjersku pomoć. Na kraju zadovoljstvo nalazi u samotnoj, individualističkoj smrti. Postoji i verzija Schumannova „Manfreda“ koju je napisao za njemačko kazalište, pa je „Manfred“ Čajkovskoga nazvan i ruski „Manfred“. (Žmegač, 2003, str.71-73)

Ostala njegova popularna orkestralna djela su: „1812“, koja je povezana s Napoleonovim porazom u Rusiji, a napisao ju je 1881. godine i „Talijanski capriccio“ iz 1880. godine koji je napisan pod utjecajem dodira s talijanskom tradicijom i folklorom. Napisao je i tri suite, od kojih je treća, napisana 1884. godine, u G-duru, najuspjelija, a sadrži kratka Mozartova klavirska i zborna djela. (Andreis, 1976, str. 630)

4.1.2. Koncertna glazba

Veliku pažnju posvetio je i koncertnoj glazbi, pa se smatra i jednim od osnivača koncertne glazbe u Rusiji. Njegovi radovi na ovom području su: klavirski koncerti u b-molu (1875), G-duru (1880) i Es duru (1882-1883), Koncertna fantazija za klavir i orkestar (1884), Violinski koncert u D-duru (1878) i Varijacije na temu iz rokokoja za violončelo i orkestar u D-duru (1876). Među ovim skladbama najviše se ističu Klavirski koncert u b-molu i violinski koncert. Klavirski koncert u b-molu je dinamičan i efektan, a po ritmu u nekim dijelovima sličan je i folkloru. Violinski koncert je bogat melodikom i iskorištava sve registre instrumenta, a na kraju se čuju i plesni ritmovi s narodnim prizvukom. (Andreis, 1976, str. 630-631)

4.1.3. Komorna glazba i glazba za klavir

Osim na navedenim područjima, Čajkovski je radio i na području komorne i klavirske glazbe. U njegova komorna djela ubrajaju se tri gudačka kvarteta koja su napisana u razdoblju od 1871.-1876. godine, klavirski trio u a-molu iz 1882. godine i gudački sekstet poznatiji pod nazivom „Uspomene na Firencu“ (1890.-1892.). Veliki broj radova, Čajkovski je posvetio i glasoviru. Većina njegovih djela pripada području

minijature sa naglašenim programnim obilježjima i njegovom sklonošću za iskorištavanjem plesnih elementa, posebno valcera. Na ovom području vršio je velik utjecaj na svoje suvremenike u Rusiji, ali i izvan nje, osobito izrazito popularnim ciklusima „Godišnja doba“ i „Dječji album“. (Andreis, 1976, str. 631)

4.2. Vokalno-instrumentalna glazba

4.2.1. Popijevke

Čajkovski je velik doprinos Ruskoj glazbi dao i radom na vokalno-instrumentalnim i scenskim djelima, osobito na području popijevke. Napisao je velik broj solo - pjesama, nadovezujući se na Glinku i Dragomižskoga, ali i na svu tradiciju ruske popijevke iz prve polovice 19. stoljeća. Pjesme se, gledajući sadržajna obilježja mogu podijeliti u četiri skupine. Prva skupina je skupina pjesama u kojima se izražavaju lirski osjećaji i naglašena je pjevna linija, a izmjenjuju se ugodna i neugodna nutarnja proživljavanja, koja ponekad dopiru i do dubokog očajanja. Druga skupina je skupina popijevki kontemplativno-dramatskog sadržaja za koje je karakteristična primjena deklamatornih elemenata, oštar kontrast i precizno određivanje detalja. Treću skupinu čine pjesme u kojima je naglašena plesna podloga, osobito valcera. Četvrtu skupinu čine pjesme u kojima je pokušao dočarati ugođaje iz različitih sredina i tuđeg folklor, primjerice istočnjačkog, talijanskog, ciganskog, španjolskog i poljskog. Pjesme su po formi najčešće trodijelne, a neke od najuspješnijih solo-pjesama su: „Posred bučnog plesa“, „Ni riječi moj prijatelju“, „Zaboraviti tako brzo“, „Noći bezumne“, „On me je tako ljubio“, „Večer“, „Pjesma ciganke“, „Zašto“, „Ne samo onaj koji je upoznao“, „Na zemlju je pao sumrak“, „Noć“ i dr. (Andreis, 1976, str. 631-633)

4.2.2. Opera

Velika postignuća Čajkovski je postizao i na vokalno-instrumentalnom području, odnosno u opernom području, u kojemu je ostavio svoje najbolje zamisli, što i sam potvrđuje u svojim pismima:

„Opera, i baš samo opera približuje vas ljudima, povezuje vašu glazbu s pravom publikom, omogućuje vam da, pri povoljnim uvjetima, postanete dobrom ne samo odijeljenih malih krugova već i čitavog naroda. Pitanje o tome kako treba pisati opere, uvijek sam rješavao, rješavam i rješavat ću na veoma jednostavan način: uvijek sam nastojao da što je moguće istinitije izrazim pomoću glazbe ono što je u tekstu. Istinitost i iskrenost nisu rezultat umovanja, već neposredan proizvod nutarnjeg osjećanja. Uvijek sam se trudio da izaberem radnju u kojoj sudjeluju pravi, živi ljudi, ljudi osjećaja, kakav sam i ja. Meni je potreban takav svijet u kojem prevladava jedan dramatički motiv, na primjer ljubav, ljubomora, častohleplje, rodoljublje itd.“

(Andreis, 1976, str. 633)

Čajkovski najviše cijeni operne skladatelje poput Charlesa Gounoda, Julesa Masseneta, Lea Delibesa i Georgesa Bizeta, a na operu, na njezinu radnju i na protagoniste glazbeno scenskog djela gledao je realistički. Odbacivao je Wagnerovu opernu koncepciju prema kojoj filozofsko - simbolički elementi imaju veoma istaknutu ulogu. Prihvaćao je zahtjeve da orkestar na neki način postane tumač duševnih zbivanja i promjena u karakteru junaka, ali nije odobravao podčinjavanje glasa simfoniziranom orkestru. Nije ga privlačila niti „velika opera“ sa svojom monumentalnošću i dekorativnošću, iako u svom stvaralaštvu koristi i takve elemente. Čajkovski je težište opere postavljao na intimnu dramu koja proizlazi iz duševnih sukoba, pa za njega karakterističan postaje tip lirske opere, koja se sve češće pojavljuje i u zapadnoj Europi krajem 19. stoljeća. Svojim početnim radom u opernom području nije odmah bio zadovoljan pa je partiture svojih dviju prvih opera „Vojvoda“ iz 1868. i „Undina“ iz 1869. godine uništio, a sa svojom trećom operom, „Opričnik“ iz 1872. također nije bio zadovoljan. Svoju četvrtu, komičnu operu „Kovač Vakula“, nastalu prema jednoj Gogoljevoj pripovijesti 1884. godine, smatra jednim od boljih djela, a godinu poslije ju je preradio i dao naziv „Čerevički“. (Andreis, 1976, str.633)

4.2.2.1. Evgenij Onjegin

Jedno od njegovih najuspješnijih opernih djela je „Evgenij Onjegin“ (1877.-1878.), libreto načinjem prema istoimenom Puškinovom romanu u kojem ostvaruje svoje težnje u izgrađivanju glazbeno scenskog djela. Tri su glavna lika u ovoj drami: Onjegin, Tatjana i Lenski. Onjegin prvo odbija Tatjaninu ljubav, pa kada ju kasnije ipak poželi, ne može mu biti uzvraćena jer Tatjana ostaje vjerna obvezama svoga braka i zbog toga ne može ostvariti čežnje svoga srca. U ovom djelu se također pojavljuje mišljenje Čajkovskoga o nemogućnosti postizanja potpune sreće za kojom toliko žudi. Pozadina svih zbivanja je prijestolnički život Rusije u početku 19. stoljeća, kojega Čajkovski dočarava karakterističnim scenama, primjerice nastupi seljaka i plesne priredbe u plemićkoj palači. Nakon „Evgenija Onjegina“ napisao je opere „Djevica Orleanska“ (1879) i „Mazepa“ (1883) u kojima napušta tip lirske opere i približava se historijsko-herojskom tipu opere. Tako je u operu „Čarobnica“ (1885.-1887.) uveo novi lik žene koja se poigrava srcima muškaraca, a na kraju i sama podliježe sili bezumne strasti. (Andreis, 1976, str.633-634)

4.2.2.2. Pikova dama

Sljedeća njegova opera, „Pikova dama“, smatra se drugim i posljednjim njegovim vrhuncem u opernom stvaralaštvu, a „Evgenij Onjegin“ prvim. I za ovo djelo je inspiraciju pronašao u Puškinovim djelima, no dodaje izmjene u karakteru junaka kako bi ih prilagodio svojim stavovima. Ovo djelo također predočava faze psihičkog procesa koji vodi likove iz sukoba u sukob koji na kraju vodi do neizbježnih postupaka i raspleta. Osim toga, prikazuje i sukob ljubavi sa fatalnom željom za dobitkom, pa ovo postaje i „sudbinska“ opera, u kojem tri lika gube život- zaljubljeni Hermann, Liza i grofica. Čajkovski u „Pikovoj dami“ pokazuje da poznaje Wagnerov operni orkestar i njegovu „simfonijsku“ strukturu više nego što je to pokazao u „Evgeniju Onjeginu“. Kroz radnju se provlače tri „lajtmotiva“, motiv grofice, triju karata i motiv ljubavi, koji imaju presudnu ulogu i utječu na druge motive. Posebnu pozornost Čajkovski je

posvetio ovom djelu kako bi raznolikošću orkestra prikazao raspoloženje likova. (Andreis, 1976, str. 634-635)

4.2.2.3. Jolanta

Zadnja njegova opera, „Jolanta“, iz 1891. godine potpuno je drugačije građe od ostalih opera. Glavni lik je slijepa djevojka koja zbog ljubavi želi progledati, upoznati svijet i dijeliti sreću s voljenom osobom. Ovo je uz „Pikovu damu“ i „Evgenija Onjeginu“ jedno od njegovih najuspjelijih opernih djela. (Andreis, 1976, str. 635)

4.2.3. Balet

Osim na opernom području, Čajkovski je poznat i po baletnoj glazbi u kojoj stavlja naglasak na fantastiku, priče i legende, za razliku od opera u kojima ocrta stvarne sukobe i zbivanja. U pisanju baletne glazbe Čajkovski se pridržava smjernica romantičnog baleta, kakav se gajio u Francuskoj. Napisao je tri baleta: „Labuđe jezero“ 1876., „Trnoružica“ 1889. i „Orašar“ 1891. Najpoznatiji od navedenih je „Orašar“, a smatra se da glazba za taj balet prikazuje sve značajke baletne glazbe Čajkovskog: ukus, dražesnost, ritmičko bogatstvo i utančanost instrumentacije. (Andreis, 1976, str. 635)

4.2.3.1. Labuđe jezero

„Labuđe jezero“ danas je sinonim za klasičnu baletnu umjetnost, iako je doživjelo veliki neuspjeh 1877. i nakon toga palo u zaborav. „Labuđe jezero“ postalo je životno razočaranje Čajkovskog jer koreograf tada nije shvatio ni glazbu ni dramaturgiju, čak je izjavio da je glazba „djelomično neplesna“. Djelo je ponovno izvedeno 1894., nakon skladateljeve smrti, zahvaljujući slavnome koreografu Mariusu Petipa i Levu Ovanovu. Danas je teško zamisliti bilo koji svjetsku baletnu kuću koja na svom repertoaru nema „Labuđe jezero“. Priča govori o princu Sigfridu koji spašava

djevojke pretvorene u labudove od zlog čarobnjaka Rotbarta, a među kojima je i njegova voljena Odeta.⁵

Violin

Swan Lake Op. 20 Tchaikovsky
arr. DN

Andante Scène Finale

p dolce espress.

5

10 **A** *mf*

14 *p*

17 **B** *f ff*

22 *mf*

27 **C**

Sheet music from 8notes.com © Copyright 2011 Red Balloon Technology Ltd.

Slika 2. Notni primjer- završna scena iz baleta „Labuđe jezero“⁶

⁵ (<http://www.hnk.hr/predstave/labude-jezero-5/>, stranica posjećena 15.08.2016.)

⁶ (<http://www.8notes.com/scores/13339.asp>, stranica posjećena 30.08.2016.)

4.2.3.2. Trnoružica

Nakon prvotnog neuspjeha s „Labuđim jezerom“, Čajkovskom je trebalo mnogo godina da se opet krene baviti pisanjem glazbe za balet. Za razliku od „Labuđeg jezera“, „Trnoružica“ je već nakon pretpremijernog izvođenja u Sankt Peterburgu doživjela veliku popularnost.⁷

4.2.3.3. Orašar (Ščelkunčik)

„Orašar“ je skladan bez velikog oduševljenja autora, a danas je, statistički gledano, najizvođeniji balet na svijetu. Čajkovski je priču pružio od E. T. A. Hoffmana, a govori o djevojčici Klari, koja ispod bora pronalazi neobičan dar, orašara, s kojim doživljava čudesne pustolovine u svijetu mašte.⁸

---

⁷ (<http://www.hnk-split.hr/Balet/Arhiva/Trnoruzica3/>, stranica posjećena 15.08.2016.)

⁸ (<http://www.hnk.hr/predstave/orasar-3/>, stranica posjećena 15.08.2016.)

ZAKLJUČAK

Po svemu navedenom možemo zaključiti da je 19. stoljeće u Rusiji, ali u Europi, razdoblje velikih promjena u odnosu na 18. stoljeće. Tada je vladao um, koji je razlučivao dobro i loše i bio veliki sudac, ali već početkom 19. stoljeća događa se veliki preokret. Pokreti za nacionalnu nezavisnost, ukidanje feudalizma, ali najviše francuska revolucija, bili su „okidači“ koji su umjetnost pokrenuli u drugom smjeru, smjeru romantizma. Iskazivanje dubokih osjećaja, opisivanje ljepote prirode i narodne umjetnosti bili su prioritet svakog romantičara. Među romantičarima posebno se istaknuo Petar Iljič Čajkovski, danas jedno od najpoznatijih imena glazbene povijesti, a u svoje vrijeme, često neshvatljiv i neprepoznat. Svoju talentiranost i ljubav prema glazbi pokazao je još u ranom djetinjstvu, a u njoj je pronalazio utjehu u najtežim trenucima svoga života. Njegova djela, koja i danas žive, utjecala su na cijelu rusku kulturu. Iako je po naravi plah i tajnovit, njegova djela prožeta su dubokim emocijama s kojim se i današnji čovjek može poistovjetiti. Zadovoljstvo mi je bilo, pišući ovaj rad, upoznati pojedinca koji je svojim radom osvojio svijet i čije težnje i emocije prepoznajem u njegovim djelima.

Literatura

Knjiga:

1. Andreis, J. (1976). *Povijest glazbe: Knjiga 2*. Zagreb: Liber; Mladost
2. Žmegač, V. (2003). *Književnost i glazba*. Zagreb: Matica hrvatska

Mrežna stranica:

1. Hrvatsko narodno kazalište na adresama:
<http://www.hnk.hr/biografije/petar-iljic-cajkovski/> (15.08.2016)
<http://www.hnk.hr/predstave/labude-jezero-5/> (15.08.2016.)
(<http://www.hnk.hr/predstave/orasar-3/>) (15.08.2016.)
2. Hrvatsko narodno kazalište u Splitu na adresi: <http://www.hnk-split.hr/Balet/Arhiva/Trnoruzica3/> (15.08.2016.)
3. Kino Tuškanac na adresi (<http://kinotuskanac.hr/movie/cajkovski/>) (16.08.2016.)

ŽIVOTOPIS

Zovem se Katarina Petričević. Rođena sam 1. svibnja 1995. u gradu Rothenburg ob der Tauber u Njemačkoj. Nakon osnovne škole, upisala sam medicinsku školu u Sisku. Oduvijek me zanimalo područje odgoja i obrazovanja djece, tako da sam upisala Učiteljski fakultet u Petrinji, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U slobodno vrijeme volontiram u Udruzi osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije, „Mala kuća“ s djecom s posebnim potrebama. Nakon preddiplomskoga, namjera mi je upisati i diplomski studij Ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam završni rad pod naslovom „Petar Iljič Čajkovski – život i djela" u potpunosti izradila samostalno. Pri izradi koristila sam literaturu koju sam u skladu s pravilima i navela.